

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงพรรณนา โดยจะมีการใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก จุดประสงค์เพื่อจะศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวหมู่บ้านแม่กำปอง จังหวัดเชียงใหม่ในความพร้อมด้านบริบทนิเวศ และกายภาพชุมชน ด้านศิลปวัฒนธรรม และความพร้อมด้านบุคลากรในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิด จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการพัฒนาที่ยั่งยืน แล้วจึงนำกรอบแนวคิดดังกล่าวนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ โดยได้เข้าไปศึกษาเก็บข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเองในลักษณะที่คลุกคลี เชื่อมเยื่ออยู่ในชุมชนเป็นระยะ ๆ เป็นเวลาติดต่อกันเป็นเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม 2545 ในการเก็บข้อมูลจะเก็บข้อมูลหลักจากแหล่งข้อมูลอย่างน้อย 3 แหล่งข้อมูลขึ้นไป (Triangulation) มาประกอบกันหรือเปรียบเทียบเพื่อยืนยันความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือ แหล่งข้อมูลจากกลุ่มหลักเหล่านั้น ได้แก่ กลุ่มคณะกรรมการรับผิดชอบการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่กำปอง ผู้ให้บริการบ้านพัก และจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านตลอดจนชาวบ้านทั่วไป กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ และจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้าน รวมไปถึงข้อมูลพื้นฐานสำคัญต่าง ๆ ของหมู่บ้าน โดยจะมีการศึกษาข้อมูลจนครบประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิด ดังมีรายละเอียดในการดำเนินการศึกษาวิจัยต่อไปนี้

3.1 แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

3.1.1 ข้อมูลจากเอกสาร และตำรา

ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้ในการอธิบาย ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน เช่น แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดเรื่องศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดเรื่องนิเวศวิทยาป่าชุมชน - ป่าเมืงกับวิถีชีวิตชุมชน ตลอดจนได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำราเกี่ยวกับพฤกษศาสตร์ และสัตว์ในภาคเหนือ ตลอดจนเอกสารที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวสวนเมืงใน

ภาคเหนือ เพื่อนำมากำหนดกรอบ และประเด็นสำหรับการรวบรวมข้อมูล และนำไปใช้ในการอธิบายศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านที่ศึกษา อีกทั้งในระหว่างการศึกษาเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารประกอบในการศึกษาต่าง ๆ เช่น ข้อมูลหมู่บ้านแม่กำปอง เอกสารการสำรวจภูมิอากาศของชุมชน เอกสารการวางแผนการพัฒนาของชุมชน บันทึกการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้านแม่กำปอง ข้อมูลหมู่บ้านแม่กำปอง และเอกสารสรุปเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวหมู่บ้านแม่กำปอง

3.1.2 ข้อมูลจากกลุ่มบุคคล

ผู้ศึกษาได้เคยเข้าไปสำรวจเบื้องต้นถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้านนี้ ทั้งในเชิงให้การสนับสนุนด้านวิชาการ การเงิน ร่วมกิจกรรม และรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งการเก็บข้อมูลได้ออกแบบที่จะเก็บข้อมูลแบบเจาะจงจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้

1. กรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีจำนวน 7 คน
2. บ้านพักในชุมชนหลัก ซึ่งมีทั้งหมด 8 ครอบครั้ว
3. กลุ่มร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่
 - 3.1 มัคคุเทศก์นำเที่ยวชุมชน และป่า 2 คน
 - 3.2 กลุ่มเยาวชนสตรีที่ร่วมในการแสดงกิจกรรมทางวัฒนธรรม 10 คน
 - 3.3 กลุ่มดนตรีพื้นเมือง 10 คน
 - 3.4 กลุ่มแม่บ้าน ผู้จัดงานต้อนรับนักท่องเที่ยว จำนวน 5 คน
 - 3.5 กลุ่มสมุนไพรร 7 คน
 - 3.6 กลุ่มตีเหล็ก 3 ครอบครั้ว
 - 3.7 กลุ่มประสานงาน และร่วมนำการท่องเที่ยวป่าอนุรักษ์ ได้แก่ พนักงานโครงการจัดการต้นน้ำแม่ลาย - แม่ออน 4 คน
4. กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้าน ได้แก่
 - 4.1 เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน 1 คน
 - 4.2 พนักงานบริษัทเอราวัณทัวร์ 1 คน
 - 4.3 สหกรณ์ไฟฟ้าจากพลังงานน้ำแม่ออน 1 คน
5. กลุ่มผู้นำให้ข้อมูลหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาสวัดแม่กำปอง ครูใหญ่โรงเรียนแม่กำปอง และผู้อาวุโสที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมานาน

3.2 การศึกษา และสำรวจข้อมูล

ในการหาข้อมูลเบื้องต้นนี้ ผู้ศึกษาได้เข้าไปในพื้นที่ของหมู่บ้านเพื่อรับทราบข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ใหญ่บ้านแม่กำปอง และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ออน และหน่วยงานพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ เช่น โครงการหลวงตีนตก โครงการจัดการต้นน้ำแม่ลายแม่ออน โดยสนทนาพูดคุยกับพนักงานที่ทำงานในพื้นที่หมู่บ้านแม่กำปอง และศึกษาจากเอกสารสรุปข้อมูลหมู่บ้าน แผนพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลแม่ออน เอกสารสำรวจข้อมูลพื้นฐานตำบลแม่ออน เพื่อทราบบริบททั่วไปของหมู่บ้านแม่กำปอง ป่าชุมชน แผนพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน และสภาพภูมิอากาศของชุมชน และทราบประวัติความเป็นมาของชุมชน โดยสนทนากับผู้อาวุโสในหมู่บ้าน เจ้าอาวาสวัดแม่กำปอง ตลอดจนการเดินทางสำรวจภูมิทัศน์ของชุมชน และสังเกตวิถีชีวิตชาวบ้าน อีกทั้งเป็นการสร้างความคุ้นเคย

3.3 เครื่องมือในการศึกษา

เมื่อได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งส่วนมากเป็นบริบททางกายภาพ และวิถีชีวิตอย่างกว้าง ๆ ของชุมชน ผู้ศึกษาได้เลือกใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อทราบข้อมูลที่ละเอียด และน่าเชื่อถือจากบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้เครื่องมือดังนี้

3.3.1 การสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยจะมีแบบสัมภาษณ์แต่ละกลุ่ม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการเก็บข้อมูลจากแต่ละกลุ่มในประเด็นดังต่อไปนี้

1. กรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในกลุ่มนี้ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้านแม่กำปอง การดำเนินการพัฒนาด้านกายภาพ คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางนิเวศ และวัฒนธรรมของหมู่บ้าน การกำหนดกฎระเบียบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. เจ้าของบ้านพักในชุมชนหลัก ในกลุ่มนี้ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลการจัดการบ้านพัก ประสบการณ์ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้าน

3. กลุ่มจัดกิจกรรม และบริการนักท่องเที่ยว อันได้แก่ กลุ่มเยาวชนสตรีแสดง วัฒนธรรมพื้นบ้าน กลุ่มดนตรีพื้นเมือง กลุ่มแม่บ้านจัดอาหารต้อนรับนักท่องเที่ยว กลุ่มมัคคุเทศก์

และผู้ประสานงานการท่องเที่ยวป่า กลุ่มดีเหล็ก กลุ่มสมุนไพรร กลุ่มเหล่านี้ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการบริการให้แก่นักท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้าน

4. กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน และพนักงานบริษัทเอราวัณทัวร์ ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ให้การสนับสนุนหมู่บ้าน แนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ครูใหญ่โรงเรียนแม่กำปอง และเจ้าอาวาสวัด กลุ่มนี้ผู้ศึกษานอกจากจะเก็บข้อมูลในเรื่องประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ข้อมูลหมู่บ้าน และข้อมูลทางด้านวิถีชีวิต/ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนประโยชน์ และปัญหาจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแนวทางแก้ไขปัญหา

3.3.2 การสังเกต (Observation)

ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการสังเกตในขณะที่ชุมชนจัดบริการต้อนรับนักท่องเที่ยว นำนักท่องเที่ยวไปแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชน ในป่าเมือง และป่าชุมชน สังเกตสภาพแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยผู้ศึกษาจะเข้าไปร่วมกิจกรรมการจัดการการท่องเที่ยวที่หมู่บ้านจัดให้นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศเป็นระยะจนครบทุกแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชน อันได้แก่ การเที่ยวชมบริเวณรอบชุมชนเพื่อดูความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรมที่วัดแม่กำปอง กลุ่มสมุนไพรร กลุ่มดีเหล็ก การเก็บเห็ด และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเห็ด การเที่ยวดูน้ำตกแม่กำปอง การจัดกิจกรรมเลี้ยงต้อนรับ การจัดการแสดง และการเดินเที่ยวป่า ในขณะที่ผู้ศึกษาร่วมกิจกรรมจะมีการบันทึกเหตุการณ์ และข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากเครื่องมืออื่น ๆ เพื่ออธิบาย และวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.3 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือนี้กับกลุ่มย่อย (peer group) ที่มีการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านที่รวมตัวกันทำกิจกรรม และทำอาหารต้อนรับนักท่องเที่ยว กลุ่มเยาวชนสตรีที่รวมตัวกันแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มคนตรีพื้นเมือง กลุ่มสมุนไพรร กลุ่มดีเหล็ก ซึ่งผู้ศึกษาจะให้กลุ่มได้สนทนาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ในเรื่องผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เรื่องกิจกรรมที่ทำเพื่อบริการนักท่องเที่ยว

ส่วนกลุ่มคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนนั้น นอกจากจะได้มีการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์แล้ว ได้ให้โอกาสกลุ่มนี้สนทนาอภิปรายอย่างไม่เป็นทางการ

ภายในกลุ่ม ในเรื่องความสามารถของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปัญหาอุปสรรค ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแนวทางแก้ไข โดยผู้ศึกษาจะเป็นผู้เอื้อบรรยากาศ (facilitator) ในการสนทนาอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิค บัตรคำ หรือรูปภาพที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ (Mobile Visualization) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเป็นอิสระเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม โดยปราศจากแรงกดดัน และสามารถรวบรวมความคิดโดยกลุ่ม (clustering) เพื่อให้ได้มาซึ่ง ความคิดของสมาชิกกลุ่มอย่างมีส่วนร่วม และได้ความเห็นพ้องร่วมกันในการพิจารณา ความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางแก้ไข ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้าน

3.3.4 แบบบันทึกข้อมูล

การบันทึกข้อมูลจะใช้สมุดบันทึกสนามทั่วไป (Field Note) ซึ่งผู้ศึกษาจะนำติดตัว ไปเสมอ เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากการสังเกตเห็นปรากฏการณ์ในบริบทของ ชุมชน และผลจากการทำการสนทนากลุ่มย่อย การบันทึกนี้ขณะปฏิบัติการเก็บข้อมูลนี้จะบันทึก ย่อเฉพาะใจความสำคัญที่สามารถทำให้จดจำเนื้อเรื่อง และสามารถนำมาเขียนขยายความ ได้ ภายหลัง ประกอบกับการบันทึกเสียง และถ่ายภาพเป็นระยะ ๆ เครื่องมือเหล่านี้เมื่อนำผล จากการบันทึกมาประกอบกันจะทำให้สามารถเขียนข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ และน่าเชื่อถือมากที่สุด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บ และรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาจะเข้าไปเก็บข้อมูลเองทั้งหมด เพื่อให้ได้ความ เข้าใจ และสัมผัสสถานภาพอย่างแท้จริง และมีเวลาเพียงพอในการรวบรวม และเขียนขยาย ข้อมูล จึงได้มีการแบ่งระยะการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาชุมชน เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริบททั่วไปของชุมชน ในระยะนี้ผู้ศึกษา เข้าไปในพื้นที่หมู่บ้านแม่กำปอง พบปะกับผู้นำของหมู่บ้าน และผู้อาวุโส สร้างสัมพันธภาพ อันดี แนะนำตัวผู้ศึกษาให้เป็นที่รู้จัก พร้อมกันนั้นจะเริ่มเก็บข้อมูลด้านกายภาพของชุมชนทั้งจาก การสนทนาซักถามกับผู้นำของหมู่บ้าน ผู้ที่อยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน รวมทั้งร่วมสนทนาใน กลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นโอกาสที่มักคุเทศก์ชุมชนจะได้นำผู้ศึกษาได้สัมผัสแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน และป่าชุมชน อีกทั้งจะได้รับการบรรยาย และได้สนทนากับ มักคุเทศก์ ผู้นำและผู้อาวุโสของหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาติดต่อกับหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาการอำเภอ หน่วยงานจัดการต้นน้ำแม่ลาย - แม่ออน โครงการหลวงดินตกในชุมชน เพื่อ

เก็บข้อมูลที่เป็นข้อมูลระดับทุติยภูมิ และซักถามถึงความร่วมมือของหน่วยงานในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้านแม่กำปอง และการอนุรักษ์ป่าไม้สิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระยะที่ 2 ศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ในระยะที่สอง ผู้ศึกษาจะเข้าไปพักคลุกคลีกับครอบครัวของชุมชนที่มีอาชีพทำสวนเมี่ยงที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นระยะในทุกฤดู กิจกรรมหลักของชาวบ้าน เช่น ฤดูเก็บเมี่ยง และผลิตเมี่ยง ระยะที่หยุดงาน และทำกิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรม ระยะนี้จะใช้การสังเกต และสนทนาซักถาม การอภิปราย ประชุมกลุ่มย่อย และจดบันทึกไปพร้อม ๆ กัน

ระยะที่ 3 ศึกษากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน นอกจากนี้ที่ผู้ศึกษาจะร่วมเดินทางไปกับกลุ่มในการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของชุมชนแล้ว ยังเข้าร่วมสังเกตการจัดกิจกรรมการต้อนรับ และบริการของชุมชนที่จัดให้นักท่องเที่ยวเป็นระยะ ๆ ทั้งในชุมชนที่ให้บริการบ้านพัก และในการเที่ยวชมป่าชุมชน และป่าเมี่ยง ซึ่งต้องใช้เวลาหลายครั้ง รวมทั้งจัดให้มีการสนทนากลุ่มย่อย และซักถามข้อมูลระดับลึกในรายละเอียด จากกลุ่มเจ้าของบ้านพัก กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชนสตรี กลุ่มสมุนไพร กลุ่มตีเหล็ก และกลุ่มคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้ได้ข้อมูลในรายละเอียดถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่มได้มีส่วนร่วม ผลประโยชน์ที่ได้รับ และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระยะที่ 4 ตรวจสอบข้อมูล และเพิ่มเติมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นจะทำหลังจากการรวบรวมข้อมูลที่เก็บมาได้ และตรวจสอบกับประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบการศึกษา และวัตถุประสงค์ และเมื่อพบว่ามีข้อมูลที่ขาด ก็จะมีการนัดหมายกับผู้ใหญ่บ้านเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีกจนกว่าจะครบ

3.5 การตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลนั้นจะกระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูลในแต่ละวัน เมื่อมีการสัมภาษณ์ และการสังเกตจากผู้ให้ข้อมูล จะมีการจดบันทึกทั้งการเขียน การบันทึกเสียง และเก็บภาพในแต่ละตอน จะมีการถามคำถามย้อนกลับหรือสรุปข้อมูลที่ได้รับกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลว่าผู้เก็บข้อมูลนั้นได้สรุปข้อมูลในแต่ละตอนตรงกับที่ผู้ให้ข้อมูลหรือไม่ หากไม่ตรงกันก็จะมีการแก้ไขให้ตรงกับผู้ให้ข้อมูล หรือบางครั้งมีคำบางคำที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่มีความหมายเฉพาะก็ให้คนที่ให้ข้อมูลชี้แจงความหมายให้ชัดเจนทันทีขณะเก็บข้อมูล หรือหลังจากให้ข้อมูล เพื่อผู้เก็บ

ข้อมูลจะได้เข้าใจเรื่องราวขณะนั้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละตอน และในแต่ละวันก็จะมาตรวจสอบข้อมูลที่ได้จดบันทึก ทั้งที่เป็นการจดบันทึกสนาม การบันทึกเสียงนำมาประกอบกัน และจดบันทึกข้อมูลให้ครบสมบูรณ์ตามที่ได้รับข้อมูล และการสังเกต อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลนั้นมาจากแหล่งข้อมูลอย่างน้อย 3 แหล่ง คือ

1. เอกสารข้อมูลของชุมชนที่ได้มีการบันทึกเก็บไว้เป็นข้อมูลหมู่บ้านทั่วไป และบันทึกการประชุมของกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านที่มีการประชุม และจดบันทึกอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ ข้อมูลจากหน่วยงานท้องถิ่น และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในขณะศึกษา
2. การสัมภาษณ์พูดคุยกับกลุ่มชาวบ้านผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นผู้นำหมู่บ้าน และผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. พนักงานท้องถิ่นที่มีส่วนให้การสนับสนุนข้อมูลที่เก็บได้ จะนำมาทบทวนว่ามีประเด็นใดในเรื่องเดียวกัน มีเนื้อหาความขัดแย้งไม่ตรงกัน ก็จะมีการตรวจสอบกลับไปเมื่อลงไปชุมชนอีกครั้งว่า มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนอย่างไรหรือไม่ แต่หากเป็นความคิดเห็น หรือข้อมูลที่ได้อาจมาจากแต่ละแหล่งนั้นต่างยืนยันข้อมูลที่ไม่ตรงกัน หรือไม่สอดคล้องกัน ผู้ศึกษาก็จะพยายามสัมภาษณ์ซักถามค้นหาเหตุผลจากผู้ให้ข้อมูลเหล่านั้นถึงที่มา สาเหตุ และมีการทำการหมายเหตุเอาไว้อย่างชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา และวิเคราะห์ต่อไป

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการเก็บข้อมูลนี้เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยให้ผู้ให้ข้อมูลได้มีโอกาสพิจารณา และวิเคราะห์ และเข้าใจสถานการณ์ในบริบทของชุมชนเอง เช่น ในการอภิปรายกลุ่มย่อยของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลก็จะเกิดขึ้นในระหว่างการเก็บข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน คือ

การวิเคราะห์เนื้อหาที่สำคัญในเรื่อง ความพร้อมด้านบริบทนิเวศ และกายภาพชุมชน ความพร้อมด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และความพร้อมด้านบุคลากรในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การวิเคราะห์เหล่านี้ ผู้ทำการศึกษาได้มีโอกาสให้ชุมชนเก็บข้อมูลของตน นำมาวิเคราะห์ร่วมกันเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และนำมาสรุปร่วมกัน ในตอนท้ายของการศึกษาวิจัยอีก เพื่อเป็นการยอมรับในภาพรวม ในตอนท้ายได้ให้ชุมชนส่งตัวแทนกลุ่ม ผู้นำกลุ่ม และกรรมการผู้รับผิดชอบเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาร่วมกันวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลจากผลการวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง